

Kleszcze

Kleszcze to pasożyty zewnętrzne ludzi i zwierząt. Występują w lasach (zwłaszcza liściastych i mieszanych) o bogatym poszyciu i wilgotnej ściółce, często na granicy z łąkami, pastwiskami, polami uprawnymi oraz na terenach podmokłych, porośniętych wysoką trawą. Miejscem bytowania kleszczy mogą być również zadrzewione obszary miejskie – parki, skwery i ogródki działkowe.

Rozwojowi kleszczy sprzyja wysoka temperatura i duża wilgotność powietrza. Ukłucie kleszcza bywa niezauważalne. Po wkłuciu wtryskuje on do rany ślinę zawierającą środki przeciwbólowe, dzięki którym ofiara najczęściej nie czuje, że została zaatakowana. Kleszcze przenoszą liczne patogeny (wirusy, bakterie, pierwotniaki), patogeny te mogą wywoływać niebezpieczne dla człowieka choroby, między innymi - kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowych (KZM) oraz boreliozę.

BORELIOZA jest bakteryjną wieloukładową chorobą zakaźną. W przebiegu boreliozy, poza tzw. rumieniem wędrującym na skórze, mogą wystąpić m.in. zmiany zapalne stawów, przewlekłe zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, niedowłady, porażenie nerwów obwodowych, zaburzenia czucia, zaburzenia psychiczne, zmęczenie, bóle głowy i mięśni.

Bakteriami z gatunku *Borrelia*, które wywołują u człowieka boreliozę, zakażonych jest średnio 10-30% kleszczy.

Szczepionka przeciwko boreliozie nie została jak dotąd opracowana.

KLESZCZOWE ZAPALENIE MÓZGU (KZM) to wirusowa choroba ośrodkowego układu nerwowego przenoszona przez kleszcze. Wirus występuje głównie u zwierząt (gryzonie, zwierzyna leśna, ptaki wędrowne), a jego przenosicielami (wektorami) są kleszcze. Do zakażenia człowieka dochodzi na skutek ukłucia przez zakażonego kleszcza - podczas ssania krwi wprowadza on ślinę zawierającą namnożone w jego organizmie wirusy. Do zakażenia może dojść również drogą pokarmową, po wypiciu mleka zakażonych kóz, owiec i krów.

Przeciwko KZM można się zaszczepić

JAK USTRZEC SIĘ PRZED UKĄSZENIEM KLESZCZA

- Należy nosić odpowiednią odzież ochraniającą całe ciało, najlepiej w jasnych, ale nie jaskrawych kolorach (długie spodnie, wysokie buty i skarpety, koszula z długimi rękawami, nakrycie głowy zakrywające również kark).
- Należy stosować preparaty odstrasżające kleszcze (repelenty).
- Po powrocie z terenów zielonych należy dokładnie obejrzyć skórę całego ciała (kleszcze najczęściej umiejscawiają się na podudziach, pod kolanami, w pachwinach, pod pachami i na karku).
- W przypadku znalezienia kleszcza należy go szybko i umiejętnie usunąć za pomocą odpowiednich narzędzi wraz z dezynfekcją miejsca wkłucia.
- Gdy wokół miejsca wkłucia pojawi się zaczerwienienie (charakterystyczny rumień) należy bezzwłocznie zgłosić się do lekarza.

USUWANIE KLESZCZA

Kleszcza należy usuwać w całości, nie wolno go zgniatać ani kaleczyć. Nie należy go smarować masłem, olejem ani innym tłuszczem, gdyż w ten sposób zamyka się otwory oddechowe pasożyta, w wyniku czego wymiotuje on zawartością przewodu pokarmowego do ciała człowieka powodując jego zakażenie.

Prawidłowe, skuteczne i bezpieczne postępowanie polega na usunięciu kleszcza za pomocą pincety. Kleszcza należy uchwycić tuż za główką, a przed napelnionym krwią odwłokiem i wyciągnąć ruchem prostym w górę.

Aby kleszcz mógł zakazić żywiciela, musi być odpowiednio długo przyssany do skóry – postać dorosła około 2 dni, larwa lub nimfa kilka godzin.

IM SZYBCIEJ KLESZCZ ZOSTANIE USUNIĘTY, TYM MNIEJSZE JEST PRAWDOPODOBIENSTWO ZAKAŻENIA !!!

PROFILAKTYKA:

Najlepszą metodą prewencji przed chorobami odkleszczowymi jest unikanie kontaktu z kleszczami, a w przypadku ukąszenia szybkie i prawidłowe usuwanie ich ze skóry.

Przy usuwaniu pasożyta najlepiej używać pęsety, którą należy uchwycić kleszcza jak najbliżej skóry i zdecydowanym ruchem pociągnąć w górę. Miejsce po ukąszeniu należy zdezynfekować np. za pomocą spirytusu. Jeśli resztki pasożyta pozostały w skórze należy zgłosić się do lekarza w celu ich usunięcia.

Nie zaleca się profilaktycznego podawania antybiotyku po ukąszeniu przez kleszcza, jeżeli nie wystąpiły objawy rumienia wędrującego.

Szczepienie przeciwko KZM jest skuteczną formą ochrony przed zakażeniem wirusem kleszczowego zapalenia mózgu. Można się zaszczepić tylko i wyłącznie po konsultacji z lekarzem, który ustali brak przeciwwskazań do podania szczepionki. Skuteczny schemat szczepienia obejmuje trzy dawki, kolejne dawki podawane w odstępie wskazanym przez producenta szczepionki lub lekarza.

Ochronny poziom przeciwciał u osoby szczepionej uzyskuje się po podaniu drugiej dawki. Tak więc aby szczepienie było skuteczne należy je rozpocząć co najmniej dwa miesiące przed planowaną wizytą w terenie występowania choroby. Wyżej wymieniony cykl szczepienia zachowuje skuteczność przez około 5 lat. Zalecane jest więc podawanie dawek przypominających szczepionki co 5 lat.

**Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego
– Państwowy Zakład Higieny
Zakład Epidemiologii**

ul. Chocimska 24

00-791 Warszawa

telefon centrali: 0 22 542 14 00

fax: 0 22 849 74 84

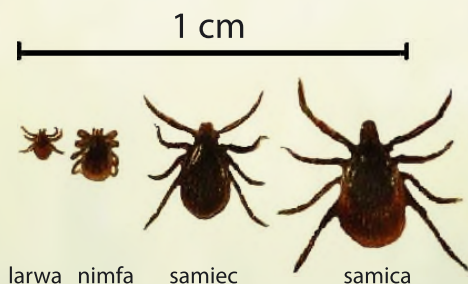
UWAGA KLESZCZE!

www.pzh.gov.pl/kleszcze/

KLESZCZ

Kleszcz pospolity (*Ixodes ricinus*) jest pajęczakiem, który przechodzi trzy fazy cyklu rozwojowego od larwy po nimfę aż do postaci dorosłej w ciągu 2-3 lat – rys. 1. Dorosły kleszcz jest wielkości główki od szpilki ale po nassaniu zwiększa swój rozmiar kilkakrotnie. Kleszcz aby mógł się przekształcić w kolejną postać musi napić się krwi zwierzęcia lub człowieka.

Rys. 1. Fazy rozwojowe kleszcza

ZAGROŻENIE

Główne zagrożenie, jakie stanowią dla ludzi kleszcze to przenoszone przez nie choroby. Drobnoustroje chorobotwórcze przedostają się do kleszczy wraz z krwią zakażonych żywicieli. Do zakażenia dochodzi w czasie ukłucia – rys. 2, gdy następuje bezpośrednie wprowadzenie zarazków do krwi. W Polsce najczęściej przenoszone przez nich choroby to: borelioza i kleszczowe zapalenie mózgu (kzm).

Rys. 2. Usuwanie kleszcza

KIEDY

Większość przypadków zachorowań zdarza się późną wiosną oraz w okresie letnim ponieważ w tym okresie kleszcze są aktywne.

GDZIE

Kleszcze bytują głównie w obszarach zalesionych, trawiastych, w gęstych zaroślach, paprociach, na leśniczynie również w parkach miejskich i na obrzeżach osiedli mieszkaniowych otoczonych terenami zielonymi.

OBJAWY

Borelioza:

W miejscu ukłucia przez kleszcza pojawia się tzw. rumień wędrujący – rys. 3 – zmiana o kształcie owalnym, która w miarę upływu czasu powiększa się. W typowych przypadkach zmiana przybiera kształt obrączkowaty, jednak czasami może mieć inną postać lub w ogóle

Rys. 3. Rumień wędrujący

nie występuje. Rumieniowi towarzyszyć mogą objawy grypopodobne: gorączka, zmęczenie, bóle głowy, uczucie rozbicia.

Jeżeli nie podejmie się skutecznego leczenia rumienia wędrującego mogą rozwinąć się objawy późne. Dochodzi wtedy do zajęcia różnych narządów wewnętrznych: stawów, ośrodkowego układu nerwowego, serca. Zmiany są często trudne do zdiagnozowania i niespecyficzne dla tej choroby.

Kleszczowe zapalenie mózgu:

Objawy kleszczowego zapalenia mózgu są podobne do infekcji grypowej z towarzyszącą gorączką, bólami głowy, nudnościami i wymiotami. W wywiadzie ważne jest powiedzenie lekarzowi o pokłuciu przez kleszcza lub przebywaniu w miejscach gdzie kleszcze występują.

W większości przypadków kleszczowe zapalenie mózgu przebiega łagodnie, jednak mogą wystąpić powikłania. Do najczęściej zaobserwowanych powikłań należą objawy uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego: niedowłady, trwałe uszkodzenie słuchu, zaburzenia funkcji mózdzku.

LECZENIE:

Borelioza:

W leczeniu boreliozy stosuje się antybiotykoterapię. Im antybiotykoterapia jest wcześniej rozpoczęta, tym rokowanie i poprawa stanu zdrowia są lepsze. Leczenie objawów fazy późnej boreliozy jest trudne i bywa mało skuteczne.

Kleszczowe zapalenie mózgu:

Nie ma leku, który zwalcza infekcję wirusem KZM. Leczenie jest więc wyłącznie objawowe, mające na celu zwalczanie objawów zapalnych.